

A SZOCZIALIZMUS ÉS A MAGÁNTULAJDON.

Bevezetés.

Ezt a szót »szocializmus« Louis Reybaud használta először »Dictionnaire de l'economie politique« című művében, mely 1853-ban jelent meg a könyvpiacra. Az elnevezés eléggé új. Nem mondhatjuk azonban ugyanezt a szocializmus fogalmáról, az elnevezés tartalmáról is.

Mi a szocializmus? Proudhon ezt a fogalmat úgy definiálta: minden kísérlet, mely a társadalom jobbítására irányul.

Precízebb az a meghatározás, melyet Sombart Werner nyomán állíthatunk fel, midőn azt mondjuk: szocializmus alatt összességét értjük mindazon törekvéseknek, melyek arra irányulnak, hogy egy fenálló szociális rend, egy társadalmi osztály érdekének megfelelő módon elvi változtatásokkal átalakíttassék.

A szocializmus egyfelől reámutat arra, hogy daczára a hatalmas anyagi haladásnak, mily óriási mérveket ölt a nyomor; másfelől pedig ennek okát nem a változhatatlan természeti viszonyokban vagy a teremtő szűkkeblőségében, de az emberek rövidlátásában, a hibás társadalmi instituciókban keresi.

Ha a szocializmus fogalmát így megvilágítottuk, akkor azonnal észreveszszük, hogy az nem új dolog. A világtörténelem tanúsága szerint nemcsak az európai civilizáció minden korszaka, de a római, chinai, egiptomi és a többi civilizációk is mutatnak fel ilyen szociális mozgalmakat.

»Die Geschichte aller bisherigen Gesellschaft ist die Geschichte von Klassenkämpfen« mondja Marx Károly egyik manifestumában.

A nemzetgazdaság terén is elmondhatjuk Deutsch Emanuella, hogy a történet és a művészet terén eszközölt minden kutatásnak az az eredménye, hogy a régiek éppen olyanok voltak, mint a milyenek mi vagyunk.

A létező viszonyokkal való elégedetlenség és jobb állapot után való sóvárgás minden korban felelhető. Plato a Πολιτειᾱ-ban éppen úgy megrajzolta a szebb jövő ideálját, mint a hogy a

próféták Izraelben az egyenlőtlenség ellen menny dörögtek és egy szebb kor eljövétét jósolták.

És Krisztus maga is nem-e a legmagasztosabb szociális eszméket hirdette, midőn kárhóztatta az egyenlőtlenséget és szószólója volt a szegényeknek?

Hogy a kereszténység nem nélkülözte a szociális mozgalom természetét — mint ezt sokan állítják — azt bizonyítja az a kommunizmus is, mely Krisztus tanítványai és követői között keletkezett. Erre mutat az ezeréves birodalomba vetett hit is, melyet a túlvilágra csak akkor kezdtetek vonatkoztatni, midőn az első évezer letelt és a remélt aranykorszak be nem következett. Midőn istennek városa, melynek falai jáspisból, kapui gyöngyökből valók, e földön meg nem alakult.

Az egyház-atyák irataikban mind-mind az egyenlőtlenség ellen dörögtek. És azután is hosszú sora következett az íróknak, kik reá mutattak a jelen nyomorúságára; sőt ajánlottak néhány módszert is, melylyel a szebb, dicsőbb jövő alapjait meg lehet vetni.

Ott van Floris »Örök evangelioma«; Morus »Utópia«-ja; Campanella »Napállam«-a; Harington »Oceania«-ja; Fenelon »Salente«-je.

Hogy korunkban a szociális mozgalom sokkal nagyobb szabású, mint valaha volt; hogy a vágy az egyenlőtlenség szélsőségeinek kiirtása iránt általánosabb, mint bármikor, ennek okát — Laveleye nyomán — három körülményre vezethetjük vissza.

1. A kereszténység, mely az egyenlőséget hirdette, a szegények és szükölködők felmagasztalását prédikálta és épen olyan élesen, mint a legradikálisabb szocializmus megtámadta a gazdagságot.

2. Azok a nagyszerű forradalmak, melyek a politikai egyenjogúsításhoz vezettek, mert az egyenlő politikai jog okvetlenül a gazdasági egyenlőség köveletéséhez vezet; annak köveletéséhez, hogy a jólét a végzett munka arányában oszoljék meg.

3. Az a körülmény, hogy a politikai egyenjogúsítással, midőn az ipart és kereskedelmet korlátoló békók lehullanak, a termelés terén mélyreható változások következnek be. A kisiparos, a parasztgazda eltűnik és helyét a bérmunkás foglalja el. Az egyenlőtlenség érezhetőbbé, a nyomor láthatóbbá lesz, A termelés ezen átalakulásának következménye a nyomor-

nak az a sajátos alakja, mely a nagy gyártelepeken, bányákban és az óriási műhelyekben jelentkezik.

Ennek eredménye az az ellentét, mely egyfelől ezen kiáltó nyomor, másfelől az ipari haladás minden eredményét felhasználó gazdagság között fenáll. »In dem Augenblicke als breite Massen in das Elend herabsinken, steigt auf der anderen Seite, glanzvoll wie ein Zauber Märchen, die Million herauf«, mondja Sombart Werner.

Ennek eredménye végül a lét bizonytalansága, melynek a proletár mindig ki van téve. Ennek a bizonytalanságnak pedig feltűnő sajátossága az, hogy ennek okát nem lehet a változhatatlan természeti eseményekben keresni, hanem azt a gazdasági élet fenálló szervezetére kell visszavezetni.

Sőt a materiális haladás emelkedésével hangos lesz az a vád is, hogy nemcsak nem tűnik el oly arányban a nyomor, a mily arányban a haladás növekszik, hanem épen ellenkezőleg, evvel a haladással karöltve jár a nyomor fokozatos terjedése.

A szocializmus tehát gyűjtő fogalom. Minden szellemi irány, minden mozgalom, mely a jelenlevő nyomor okát a hibás intézményekben keresi és mely azt a társadalom alapintézményeinek gyökeres megváltoztatása által akarja elenyésztetni: szocializmus.

A szocializmusnak azután számtalan alfaja lehet, a szerint, hogy miben találja a jelenlegi helytelen állapotok okát, és milyen orvosszereket ajánl a kóros állapotok gyógyítására.

A szocializmus fogalmilag négy fázist foglal magában. Mindenek előtt konstatálja a létező nyomort és szegénységet. Kutatja azok okát a fenálló társadalmi intézményekben. Kívánja a társadalomnak a hibás alapok mellőzésével új alapokra való fektetését. Végül pedig kimutatni igyekszik, hogy az ő ajánlotta intézmények elfogadásának eredménye a nyomor eltűnése, az egyenlőtlenségek elsimulása, az anyagi haladás hatványozott gyorsasága lenne.

Vegyük sorra ezt a négy fázist. Az első tétel az, hogy a nyomor és szegénység nagy. Ez az alapja minden szocializmusnak. És ezért, míg ez az alap fenáll, mindig is lesz szocializmus mozgalom. A szocializmus kérdése gyomorkérdés. Jól mondja egy francia író: »si le socialisme est une utopie, les misères sociales sont une réalité«.

A szocializmus már most keresi ennek a látható és szomorú okozatnak az okát. S válfajai szerint a társadalom mai épületének majd ezt, majd azt az alaposzlopát támadja meg. Ütései

súlya alatt reng, ropog az évezredek alkotmány és néha-néha összeomlással is fenyeget.

Az orthodox nemzetgazdaságban rideg nyugalommal nézi a tömeget. Avagy, ha megmozdul, célja csak az, hogy megakadályozza azt, hogy a kalapácsütések az oszlopokat ériék.

De — hogy a képet folytassuk — ez teljesen céltalan. Sötét éjjeleken majd alá-aknázzák az oszlopot és az porba hull, bárha a kalapácsütéseket talán diadallal kiállotta volna. Az évezredek épület pedig romokban hever.

A szabadjára engedett szocializmustól nincs mit félni, de igen akkor, ha azt elnyomjuk.

Az elnyomás reakciója a forradalom. Ez hasonló a medrélől kilépő folyóhoz, mely számtalanszor többet pusztít, mint a nyugodtan tovahömpölygő folyam.

A nemzetgazdaságtan egyik feladata az, hogy beható vizsgálat alá vegye a különféle irányú szociálreformok képviselői által megtámadott intézményeket, melyek társadalmunk épületének oszlopaikat képezik. És ha az tűnnék ki, hogy az hibás és korhadt, akkor azt kíméletlenül el kell távolítani és újabb egészséges oszloppal kell azt pótolni.

Ez által pedig a nemzetgazdaságtan úgyszólván ellenpróbát végez a szociálista tanokon.

Azon intézmények között, melyek a szocialisták támadásainak tárgyát képezik, első helyen a magántulajdon intézménye áll.

A magántulajdonjog egy olyan intézménye mai társadalmunknak, melyet a különféle szociálista frakciók kevés kivétellel mind megtámadnak.

És nem ritkán olvashatjuk azt is, hogy a szocializmus egyáltalában minden tulajdonjog ellen tör. Ha ez csakugyan így van, akkor a tulajdonjog igazolásra egyúttal a szocializmus megsemmisítése. Ezen az állásponton van Thiers A., a midőn munkájának, — melyet a szociálista tanok megczáfolása céljából írt, — homlokára ezt teszi: »a tulajdon«.

A magántulajdon a maga quirritáriusi alakjában jelenlegi társadalmi rendszerünk oly fontos sarokköve, hogy annak megváltoztatásával maga az egész társadalmi rendszer is mélyreható változásokon menne keresztül.

Azt kell tehát vizsgálatunk tárgyává tenni, vajjon a szocializmus egyenes irányai támadják-e a tulajdont; mily mértékben teszik ezt, és milyen okokat hoznak fel eljárásuk támogatására. Mit értünk tulajdonjog alatt? A tulajdonjog kizárólagos és korlátlan rendelkezési jog a dolog felett annak egészében. Megjegyzendő azonban, hogy a korlátlanság nyomós közérdekek következtében messze menő megszorítást szenvedhet.

A tulajdon azonban jogi fogalom, mely így magában nemzetgazdaságtani fejtegetésekre nem alkalmas. A tulajdont itt persze nem jogi szempontból, hanem azon hatás szempontjából kell tekinteni, melyet a gazdasági élet fejlődésére gyakorol.

A nemzetgazdaságtan három olyan dolgot ismer, mely felett tulajdonjog képzelhető, a föld (Boden); a tőke; és olyan javak, melyek nem tőkék. Ezért közgazdasági szempontból meg kell különböztetni a földtulajdont, a tőketulajdont és a fogyasztási cikkek feletti tulajdont.

Azt a tételt azonban már eleve fölállíthatjuk, hogy nincsen olyan szocialisztikus irány, mely a tulajdon ellen általában szállana síkra. A tulajdon jogosultságának tagadása az egyén létjogosultságának tagadásával jár együtt.

A szocializmus csak a magántulajdont támadja, a mint az a későbbi fejtegetésekből ki fog tűnni.

Dr. Flórián Károly.

(Folytatása a jövő számban.)